02/01/2021

Κήρυγμα της Κυριακής προ των Θεοφανείων (3/1)

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Το κήρυγμα της Κυριακής προ των Θεοφανείων (3/1) από την Ιερά Μητρόπολη Καλαβρύτων και Αιγιαλείας:

Η γιορτή των Θεοφανείων σηματοδοτεί, σύμφωνα με τη χριστιανική πίστη, μια καινούργια αρχή στο σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία της ανθρωπότητας από την καταδυνάστευση του κακού. Μια αρχή, που το ευαγγελικό ανάγνωσμα (Μαρ α΄ 1-8) της Κυριακής που προηγείται της γιορτής τη χαρακτηρίζει ως «ευαγγέλιο» (= χαρμόσυνο μήνυμα).

Ο όρος προέρχεται από την πολιτική γλώσσα της εποχής. Σε μια επιγραφή του 9 π.Χ. που βρέθηκε στην Πριήνη της Μ. Ασίας ο όρος «ευαγγέλια» συνδέεται με τα γενέθλια του Καίσαρα Αυγούστου, ο οποίος ανακηρύχτηκε θεός και τα γενέθλιά του υποτίθεται ότι σηματοδοτούν την έναρξη των καλών ειδήσεων για τον κόσμο. Γενικά στην ελληνορωμαϊκή γραμματεία της εποχής ο όρος απαντά μόνο στον πληθυντικό αριθμό και χαρακτηρίζει ως «ευαγγέλια» διάφορα πολιτικά ή πολεμικά γεγονότα.

Ως ρήμα, «ευαγγελίζομαι», απαντά ο όρος δύο φορές στη Μετάφραση των Ο΄ του βιβλίου του προφήτη Ησαΐα, για να εξαγγείλει την τελική σωτηριώδη επέμβαση του Θεού στην Ιστορία: «Εκείνη την ημέρα θα γνωρίσει ο λαός μου ποιος είμαι, από το ότι εγώ ο ίδιος θα του μιλάω. Θα εμφανιστώ όπως η άνοιξη στα βουνά, όπως ο

αγγελιοφόρος που έρχεται και φέρνει μήνυμα ειρήνης, όπως ο απεσταλμένος που φέρνει τις καλές ειδήσεις (= εὐαγγελιζόμενος). Γιατί θα διακηρύξω τη σωτηρία σου, Σιών, λέγοντας: Ο Θεός θα είναι ο βασιλιάς σου» (Ησ.52:6-7). Και σε ένα άλλο σημείο του ίδιου βιβλίου αναφέρεται: «Το Πνεύμα με κατέχει του Κυρίου, μ' αυτό με έχρισε· μ' έστειλε μήνυμα χαρμόσυνο να φέρω (= εὐαγγελίσασθαι) στους φτωχούς, τους τσακισμένους ψυχικά να θεραπεύσω· στους αιχμαλώτους να αναγγείλω ότι θα λευτερωθούν, και στους τυφλούς ότι θα βρουν το φως τους» (Ησ. 61:1). Ο ευαγγελιστής Μάρκος χρησιμοποιεί για πρώτη φορά τον όρο σε ενικό αριθμό, για να αντιτάξει απέναντι την αυτοκρατορική προπαγάνδα, που χαρακτηρίζει ως «ευαγγέλια» διάφορες πολιτικές ή πολεμικές επιτυχίες, το ένα και μοναδικό πραγματικά χαρμόσυνο μήνυμα της εκπλήρωσης των προφητειών που σηματοδοτεί την έναρξη της εποχής της σωτηρίας.

Αυτή η εποχή της σωτηρίας έχει μακρά προϊστορία, δύο βασικούς σταθμούς της οποίας υπενθυμίζει ο ευαγγελιστής στους αναγνώστες του, παραπέμποντας στην Παλαιά Διαθήκη. Στο πρώτο παράθεμα, «Στέλνω τον αγγελιοφόρο μου πριν από σένα, για να προετοιμάσει το δρόμο σου!», συνδυάζονται δύο χωρία, από τα οποία το πρώτο αναφέρεται στη δυναμική παρουσία του Θεού στο πλευρό των Ισραηλιτών κατά τις περιπλανήσεις τους στην έρημο (Εξο 23:20) που σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας εποχής στις σχέσεις του Θεού με τον λαό του, και το δεύτερο αποτελεί μια υπόσχεση του Θεού, που διατυπώνεται με τα ίδια σχεδόν λόγια, ότι θα παρέμβει και πάλι για να βγάλει τον λαό του από τα αδιέξοδα της μεταιχμαλωσιακής περιόδου (Μαλ 3:1).

Το δεύτερο παράθεμα, «Μια φωνή βροντοφωνάζει στην έρημο: Ετοιμάστε τον δρόμο για τον Κύριο, ισιώστε τα μονοπάτια να περάσει», προέρχεται από την πρώτη προφητεία που σώζεται στο δεύτερο μέρος του βιβλίου του Ησαΐα (40:3). Μετά την βαβυλώνια αιχμαλωσία, που, εκτός από τις οδυνηρές πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες που είχε για το Ισραήλ, έθεσε και σε κίνδυνο την παραπέρα πορεία του σχεδίου του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου, ο Θεός υπόσχεται μια νέα αρχή, μια νέα έξοδο του λαού Του, ο οποίος θα περάσει και πάλι μέσα από την έρημο για να σφυρηλατηθούν από την αρχή οι σχέσεις του με τον Θεό του.

Όλες αυτές τις προφητείες βλέπει ο ευαγγελιστής Μάρκος να εκπληρώνονται με την εμφάνιση του βαπτιστή Ιωάννη στην έρημο του Ιορδάνη, και στην εμφάνιση αυτή βλέπει την έναρξη της τελικής φάσης του σχεδίου του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου. Γι' αυτόν τον λόγο αρχίζει το Ευαγγέλιό του με αναφορά στο κήρυγμα του Ιωάννη και στη μαρτυρία του για τον Χριστό. Το Κατά Μάρκον Ευαγγέλιον θεωρείται σήμερα από το σύνολο σχεδόν των ερμηνευτών ως το χρονικά αρχαιότερο ευαγγέλιο. Φαίνεται κατά συνέπεια εντελώς φυσικό να αρχίζει ο

ευαγγελιστής την αφήγησή του για τον αναμενόμενο λυτρωτή από εκεί που την είχε αφήσει το τελευταίο προφητικό βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης, το βιβλίο του προφήτη Μαλαχία, ο οποίος σε όσους με ανυπομονησία ρωτούσαν «Πού είναι ο Θεός που φροντίζει για το δίκαιο;» (Μαλ 2:17), απαντούσε με τη διαβεβαίωση ότι πλησιάζει ο καιρός που ο Θεός θα στείλει τον αγγελιοφόρο Του για να προετοιμάσει τον δρόμο Του (Μαλ 3:1).

Αυτό όμως που κάνει τον Ιωάννη τον Πρόδρομο ξεχωριστό δεν είναι ούτε ο ασκητικός τρόπος της ζωής του ούτε η οξύτητα του κηρύγματός του ούτε το προφητικό του χάρισμα ούτε ακόμη ο μαρτυρικός του θάνατος. Ασκητές σαν αυτόν, κάποιοι μάλιστα και αυστηρότεροι ίσως από αυτόν, εμφανίστηκαν χιλιάδες στην Ιστορία· ιεροκήρυκες ανυποχώρητοι στον έλεγχο της ανηθικότητας υπήρξαν επίσης πάρα πολλοί· προφήτες που δεν δίστασαν να στρέψουν προς κάθε κατεύθυνση την κριτική τους για αθέτηση του θείου θελήματος, προτρέποντας άρχοντες και λαό σε μετάνοια και εξαγγέλλοντας τον ερχομό του Μεσσία, γεμίζουν τις σελίδες της Αγίας Γραφής· μάρτυρες που αψήφησαν τις φυλακίσεις και τα μαρτύρια και προτίμησαν να πεθάνουν παρά να αρνηθούν την πίστη τους γνώρισε επίσης χιλιάδες η ανθρωπότητα. Αλλά ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος υπήρξε ταυτόχρονα και ασκητής και ιεροκήρυκας και προφήτης και μάρτυρας. Στο σύντομο διάστημα που φαίνεται να διήρκησε η δράση του κατόρθωσε να αναπτύξει όλες τις παραπάνω αρετές και τα χαρίσματα στον ύψιστο βαθμό.

Αναμφίβολα όλα τα παραπάνω καθιστούν τον Ιωάννη μια συγκλονιστική και αξιοθαύμαστη προσωπικότητα, παρ’ όλα αυτά ο χαρακτηρισμός του από τον Ιησού ως του μεγαλύτερου προφήτη που γεννήθηκε ποτέ (Λου 7:28) θα φάνταζε και πάλι υπερβολικός αν ο Πρόδρομος δεν διέθετε και κάποια άλλη αρετή που τον καθιστούσε πραγματικά ασύγκριτο. Αυτή την αρετή του τονίζει ο ευαγγελιστής Μάρκος επισημαίνοντας ότι κεντρικό σημείο τού κηρύγματος του Ιωάννη ήταν η δήλωσή του πως «Έρχεται ύστερα από μένα αυτός που είναι πιο ισχυρός και που εγώ δεν είμαι άξιος να σκύψω και να λύσω το λουρί από τα υποδήματά Του. Εγώ σας βάφτισα με νερό, Εκείνος όμως θα σας βαφτίσει με Άγιο Πνεύμα» (Μαρ 1:7-8). Το να λύνει κανείς το λουρί του υποδήματος ανήκε στα καθήκοντα των δούλων. Το να αυτοπροσδιορίζεται έτσι ένας άνθρωπος, ο οποίος, όπως προκύπτει από διάφορες μαρτυρίες της Καινής Διαθήκης, δεν ήταν μόνο μεγάλος ασκητής ή μεγάλος προφήτης, αλλά είχε αποκτήσει και πολλούς οπαδούς, ηχεί παράξενα. Πολύ περισσότερο, αν ληφθεί υπόψη ότι η φήμη τού Ιωάννη δεν περιοριζόταν στα στενά όρια της περιοχής τής δράσης του ή της Παλαιστίνης, αλλά έφτανε μέχρι τη Μικρά Ασία και την Έφεσο, όπου υπήρχαν άνθρωποι οι οποίοι βαπτίζονταν κατά τον τρόπο που δίδαξε αυτός. Αυτό σημαίνει ότι για πολλούς ανθρώπους ο Ιωάννης θεωρείτο Μεσσίας, και μάλιστα μεγαλύτερος από τον Ιησού, αφού ο ίδιος ο Ιησούς

πήγε και βαπτίστηκε από αυτόν. Και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Ιωάννης γνώριζε την απήχηση που είχε το κήρυγμά του και την επίδραση που ασκούσε στον λαό αλλά και στους άρχοντες (πρβλ Μαρ 6:20) ο λόγος του.

Αλλά ο Ιωάννης δεν έχασε ποτέ τον στόχο της αποστολής του, που ήταν η συμβολή του στο σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου. Αυτό ήταν το ιδιαίτερο εκείνο χαρακτηριστικό τού Προδρόμου που τον καθιστά πραγματικά ξεχωριστή προσωπικότητα. Ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος δεν ήταν ένας άνθρωπος που προσπάθησε να εκμεταλλευτεί τα χαρίσματά του για να πετύχει στην προσωπική του ζωή. Αν έκανε κάτι τέτοιο θα είχε προφανώς επιτυχία και, μάλιστα, κανείς δεν θα τον κατηγορούσε γι’ αυτό· το ίδιο κάνουν άλλωστε όλοι οι άνθρωποι, ακόμη και οι χριστιανοί. Όμως ο Ιωάννης είχε απόλυτη συναίσθηση του μεγέθους της αποστολής του. Δεν ήταν απλώς ένας άνθρωπος του λαού του, ανήκε στην ανθρωπότητα. Έτσι, θυσίασε την όποια προσωπική του επιδίωξη ή προοπτική επιτυχίας, ώστε να καταστεί όργανο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου, προκειμένου να βάλει το τελευταίο λιθαράκι στο σχέδιο του Θεού για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Ενσάρκωσε έτσι το ιδεώδες τού πραγματικού μαθητή του Χριστού, προτού ο ίδιος ο Ιησούς το διατυπώσει: «Όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του πρέπει να τη χάσει και όποιος χάσει τη ζωή του για χάρη μου αυτός θα την κερδίσει» (Ματ 16:25).

Αυτό είναι το μήνυμα που στέλνει ο Βαπτιστής Ιωάννης στη σύγχρονη κοινωνία της απόλυτης ατομοκρατίας· ότι ακόμη και ένας άνθρωπος μπορεί να αλλάξει τη ροή της Ιστορίας, αρκεί να υποτάξει τις ατομικές του επιδιώξεις στο θέλημα του Θεού και να δεχτεί να γίνει συνεργάτης Του.